2017

M. A.

4th Semester Examination

SANSKRIT

Paper – 403

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Group–A

1. यथाभिमतं प्रश्नद्वयस्योत्तरं प्रदेयम् — 10×2

क) संस्कृतकाव्यतत्त्वमीमांसायां ध्वनिवादिनां मतमालोच्यताम् ।

ख) अनुकरणवादविषये अरिष्टटलरवीन्द्रनाथयोः मतमुपस्थाप्यताम् । प्लेटाभिमतात् तयोर्मतयोः कोऽपि भेदोऽस्ति चेत् विव्रियताम् ।

(Turn Over)

ग) कवीन्द्रेण रवीन्द्रेण काव्यस्वरूपविषये तदीये 'साहित्येर तात्पर्य'—ग्रन्थे यद्यदालोचितं तत्सर्वं स्वकीयया भाषया लिख्यताम् ।

2. यथेच्छं प्रश्नस्यैकस्योत्तरं प्रदेयम् — 12

क) पण्डितराजनये काव्यं कतिविधम् ? कानि च तानि ? तेष्वाद्यस्य लक्षणमुल्लिख्य सोदाहरणं व्याख्यायताम् ।

ख) पण्डितराजेन काव्यनिर्मितेः प्रयोजनरुपेण यानि प्रतिपादितानि तानि विव्रियन्ताम् ।

3. संस्कृतभाषया नागरलिप्या च **एकस्याः** पङ्क्तेराशयः स्पष्टीकरणीयः —8

क) यत्तु रसादिवत्काव्यमिति साहित्यदर्पणे निर्णीतं तन्न ।

ख) कारणंतु तदवच्छिन्ने भावनाविशेषः पुनः पुनरनुसन्धानात्मा ।

Group–B

1. चतसृष्मावं विधासु तत्त्वं परिसख्येप्यते इति भाष्यवचने तत्त्वशब्दस्य कोऽर्थः ? असतः पदार्थस्य केन प्रकारेण प्रमाणेन उपलब्धिर्भवति ?

अथवा

प्रतिपदव्यावृत्तिपुरःसरं प्रत्यक्षलक्षणं व्याख्यायताम् । 13

2. व्याप्रेः प्रथमलक्षणस्य साध्यवदन्यत्वेन वह्नेरवयवं गृहीत्वाव्याप्तिर्भवति न वेति विचार्यताम् । 13

अथवा

'रूपत्वव्याप्यजातिमत्त्वान् पृथिवीत्वात्' इति स्थले अव्याप्तिं प्रदर्श्य व्याप्तेः द्वितीयलक्षणानुसारं निराक्रियताम् ।

3. नागरलिप्या संस्कृतभाषया च समाधेयम् — 7×2

a) 'प्रमाणैरर्थपरीक्षणं न्यायः'—व्याख्यायताम् ।

अथवा

''प्रसिद्धसाधर्म्यात् साध्यसाधनमुपमानम्''—व्याख्यायताम् ।

b) ''येन सम्बन्धेन हेतुता, तेनैव सम्बन्धेन साध्यवदन्यावृत्तित्वं बोध्यम्''—व्याख्यायताम् ।

अथवा

'साध्यवदन्यश्च साध्यवत्त्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकभेदवान् । बोध्यः'—व्याख्यायताम् ।

—o—